

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Eğilimleri

Ömer Kemiksiz^{a, b}

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların eğilimlerini incelemektir. Dört temel dil becerisiyle sınırlandırılan araştırmanın inceleme nesnesini 2010-2019 yılları arasında yayımlanmış makaleler ve lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Doküman incelemesiyle gerçekleştirilen araştırmada elde edilen bulgulara göre kaygı üzerine en fazla çalışmanın makale türünde hazırlanan araştırmalar olduğu; araştırmalarda son beş yılda belirgin bir artışın görüldüğü ve araştırmaların temel dil becerilerinden daha çok yazma ve konuşmaya dayalı gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Araştırmalarda kullanılan modellere bakıldığında tarama türündeki çalışmaların ağırlıkta olduğu ve çalışmalarda ortaokul öğrencileri, lisans öğrencileri ve yabancı uyruklu öğrencilerin en fazla tercih edilen örneklem grupları olduğu tespit edilmiştir. Örneklem alınan öğrenci sayılarında 1-100 arası sayı aralığının ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Çeşitli değişkenlerin kaygı üzerindeki etkisini ele alan araştırmalarda ise cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkeninin diğer değişkenlere oranla daha fazla incelendiği belirlenmiştir. Elde edilen bulguların sıklık ve yüzde değerleri tablo ve grafikler aracılığıyla sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Türkçe Öğretimi
Kaygı
Temel Dil Becerileri
Akademik Çalışmalar

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 13.02.2020
Kabul Tarihi: 18.03.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.688865

Tendencies of the Studies Conducted on Anxiety in Turkish Language Teaching

Abstract

This research aims to investigate the tendencies of the studies conducted on anxiety in Turkish language teaching. The object of investigation of the research, which is confined only to four basic language skills, consists of graduate dissertations and articles published between 2010-2019. The document review method is applied in the study. According to the findings, it was found that most studies on anxiety were prepared as research articles; a significant increase has been in research in the last five years and the studies are mostly based on writing and speaking rather than basic language skills. As for the models used in the studies, it was determined that survey-model studies are predominant, and secondary school students, undergraduate students and foreign students are the most preferred sample groups. It was observed that the number range between 1-100 was the most preferred number of students samples. In the studies conducted on the effects of various variables on anxiety, it was determined that the gender and grade level variables were examined more than other variables. The frequency and percentage values of the findings are presented through tables and graphs.

Keywords

Teaching Turkish
Anxiety
Basic Language Skills
Academic Studies

About Article

Received: 13.02.2020
Accepted: 18.03.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.688865

^a İletişim Yazarı: okemiksiz@bartin.edu.tr

^b Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0001-8628-6203

Giriş

Birey, duyguları olan ve bu duyguları değişkenlik gösteren bir varlıktır. Gün içinde iletişime geçilen kişiler, içinde bulunulan ortamlar, yaşanan çeşitli olaylar bireyin ruh dünyasını etkilemekte ve onun olumlu veya olumsuz duygular yaşamasına neden olmaktadır. Olumlu duyguların kişinin hayat enerjisini yükseltmesi ve onu motive etmesi söz konusuysen olumsuz duyguların bireyde gerginliğe ve üzüntüye yol açması ve onun çalışma istek ve enerjisini düşürmesi söz konusu olabilmektedir. Günlük yaşamda kişinin sıklıkla karşı karşıya kalabileceği ve çoğu zaman olumsuz sonuçlar doğurduğu düşünülen bu duygulardan biri de kaygıdır.

Biyolojik etkenlere ve belli bir uyarana bağlı olmadan ortaya çıkan duygu durumlarından biri (Hay, 2009) olarak kabul edilen kaygı ile ilgili ilk çalışmaların 19. yüzyılın ortalarına doğru başladığı ve psikoloji alanında bu terimi ilk kullananın ise Sigmund Freud olduğu görüşü hâkimdir (Şen ve Boylu, 2015). Kaygı, “genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” (TDK, 2010, s. 1363), “canlıların dış ortama uyum sağlaması için koruyucu bir tepki olarak ortaya çıkan endişe, korku, gerilim ve sıkıntı hâli” (Yıldız, 2011, s. 1), “bireyin gelecekle ilgili belirsizlik duyduğu ve beklentilerine karşılık bulamadığı durumlarda iç dünyasında meydana gelen korku ve huzursuzluk” (Karçık ve Çetin, 2015, s. 974) şeklinde tanımlanmaktadır. İnsanın temel duygularından ve heyecanlarından biri olan, her insan tarafından sık sık yaşanan ve onun yaşamını etkileyen (Özdal ve Aral, 2005) kaygı, Cüceloğlu’na (2012) göre insanın günlük davranışlarında en sık gözlenebilen hâllerin başında gelmektedir. Kaygı, değişik derecelerde herkeste vardır ve hiç kaygısı olmayan kimse hemen hemen yoktur. Burada önemli olan yaşanan kaygının türü ve derecesidir. Kaygı, bireyin günlük yaşamının merkezi olur ve birey kaygı üzerinde odaklaşırsa o zaman kişi normal yaşamını sürdüremez hâle gelir. Bu hâller bireyin değişik davranış bozuklukları geliştirmesine yol açar. Kaygının bir soruna tepki olarak doğduğunu belirten Üldaş (2005), bireylerin işlerinin iyi gitmediğini veya herhangi bir durumun pek hoş bir şekilde sonuçlanmayacağını anladıkları zaman kaygılandıklarını vurgular. Kaygının nasıl oluştuğu, nedenleri ile kaynakları birey tarafından bilinmez fakat kaygı bireyin farkına vardığı ve varlığından hoşlanmadığı bir duygudur. Her ne kadar birey tarafından bilinmiyor olsa da kaygının kaynakları ve türleri bireyin kaygı derecesine etki etmektedir. Bu nedenle kişinin, kaygıyla baş edebilmesi biraz da içinde bulunduğu kaygının kaynağını ve türünü bilmesine bağlıdır denilebilir.

“Kaygının genel olarak, kişilik özellikleri, koşullar ve özel durumlara bağlı olmak üzere üç ana kaynağı vardır. Kişilik özelliklerinden kaynaklanan kaygıda devamlılık mevcutken, koşullara bağlı kaygı, belirli bir koşulda ve sürede yaşanan bir korku olarak tanımlanır. Özel durumlara bağlı kaygı ise özel durum ve olaylara karşı geliştirilen bir korku olarak bilinmektedir” (Ellis, 1994: akt. Aydın ve Takkaç, 2007, s. 259). Yaman ve Suroğlu Sofu’ya (2013) göre ise bireyin günlük yaşamda kaygı duymasının sağlıkla ilgili, ailevi, sosyoekonomik düzeye bağlı, psikolojik veya fiziki vb. çeşitli sebepleri olabilir. Bununla birlikte “iş hayatında veya okulda başarısızlık korkusu, utanılacak bir durumla karşılaşmak, güvensizlik, bilgisizlik, kararsızlık, aile ve toplum baskısı, olumsuz tecrübeler, sağlıkla ilgili durumlar insanı kaygıya sevk edebilmektedir” (Katrancı ve Kuşdemir, 2015, s. 417). Kaygının daha çok başarı ve başarısızlığı etkileyen faktörlerle karşımıza çıktığını söyleyen Bozdam ve Taşgın’a (2011) göre yeterince hazırlık yapamayan ve bilgi birikimi ile tecrübesi az olan ya da bunları kullanamayan kişiler hayatlarında daha çok kaygı duymaktadırlar.

Hatta bu kaygı, bazı dönemlerde korku seviyesine kadar çıkartılarak cesaretin kaybolmasına dahi sebebiyet vermektedir.

Bireyi kaygıya sevk eden sebeplerin yanında ortaya çıkan kaygının süresi de araştırmalarda ele alınan konulardan biridir. Cattel ve Scheier (1958) bu aşamada sürekli ve durum kaygısı olmak üzere iki farklı kaygı tanımlamışlardır. Buna göre sürekli kaygı, bir kişilik özelliğidir ve kalıcıdır. Durum kaygısı ise zamana ve duruma göre değişen, kalıcı olmayan kaygıdır. Yılmaz'a (2018) göre durumluk kaygı, kişinin tehlikeli koşullar altında deneyimlediği ve kendini rahat hissetmediği, tehlike altında olduğunu hissettiği durumlarda kendini gösteren kaygı türüyken sürekli kaygı, tamamen iç kaynaklı olan, bireye tehlike altında olduğu hissi veren, bireyin kendine has değerlerinin tehlike altında olduğu hissi yaratan, bireyin içinde bulunduğu durumları sürekli stresli bir şekilde yorumlamasına sebep olan kaygı türüdür. Geçici kaygının, karşılanamayan bir ihtiyacın hasıl olmasıyla kendini gösterdiğini ve bu ihtiyaç giderildiğinde kendiliğinden geçtiğini dile getiren İşeri ve Ünal'a (2012) göre sürekli kaygı ise çok daha ciddi boyutlarda tehlike arz edebilecek bir ihtiyacın ortaya çıkmasından ve bu ihtiyacın uzun süre giderilememesinden kaynaklanır. Sürekli kaygının bireyde yarattığı hasar, bir süre sonra kaygıya neden olan durumun tamamen olumsuz görülmesi ve davranış hâline gelmesine neden olacağından (Ürün Karahan, 2018), bu kaygıyı sürekli hayatlarının bir parçası gibi taşıyan insanlar derin psikolojik rahatsızlıklara, fizyolojik ihtiyaçların kontrol edilememesine, sosyal ve eğitim hayatlarının etkilenmesine kadar pek çok olumsuz sürece maruz kalmaktadır. Bundan dolayı sürekli duyulan kaygı türünün mutlaka tedavi edilmesine ihtiyaç vardır (Yemenici, 2019). Yaman ve Suroğlu Sofu'ya (2013, s. 43) göre de kaygı "insan ilişkilerini, iş hayatını ve sorumlulukları yerine getirmeye engel teşkil ediyorsa ileri düzeyde kaygı yaşandığı anlamına gelir ve bu durumda klinik olarak yardım alınması gereklidir."

Hayatımızı sürdürebilmemiz ve bize sıkıntı yaratan durumlarla baş edebilmemiz için gerekli bir tepki (Yaman ve Can, 2015) olan kaygının, birey üzerinde sürekli olumsuz veya sürekli olumlu etkisinin olacağını söylemek zordur. Melanlıoğlu ve Demir'e (2013, s. 392) göre "kaygının hangi durumlarda yararlı, hangi durumlarda zararlı olduğunu anlayabilmek için kaygının derecesi ve başarılması amaçlanan işin zorluk düzeyi bilinmelidir." Öğrenme sürecinin duyuşsal etkenlerinden biri olarak kabul edilen kaygıdan bireylerin olumlu yönde etkilenmesi, genellikle hedeflenen amaca ve başarıya ulaşmak için daha fazla çaba sarf etme olarak karşımıza çıktığını vurgulayan Karakuş Tayşi ve Taşkın'a (2018) göre kaygının olumlu yönde etkisi, insan yaşamına belirli düzeye kadar olumlu yansımaktadır. Bununla birlikte kaygı düzeyinin yüksek olması, olumsuz yönde kaygı geliştirilmesine ve bireyin yaşamının olumsuz yönde etkilenmeye başlamasına neden olmaktadır. Ancak bütün bu olumsuz yönlerine rağmen kaygının "organizmayı uyarıcı, koruyucu ve motive edici özellikleri de vardır. Kişinin yaralanma, acı, cezalandırılma, ayrılık, düş kırıklığı gibi durumlara karşı kendisini hazırlaması kaygının uyarıcı, tedbir alması ve eğer olumsuzluklar yaşanır ise daha kolay atlatması koruyucu ve başarısız olma endişesi ile daha çok çalışmaya sevk etmesi ise motive edici özelliklerine verilebilecek örneklerdir" (Akgün, Gönen ve Kaygın, 2007, s. 284).

Kaygının hayatın hemen hemen her anında ve her alanında karşımıza çıkma ihtimali vardır. Şahin'e (2019) göre kaygının bireyler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkinin görülebileceği alanlardan biri de eğitimidir. Bireyin sahip olduğu kaygı düzeyinin öğrenmeyi olumlu ya da olumsuz olarak etkileme gücüne sahip olduğunu belirten Baş'a (2013) göre yalnızca yüksek

kaygı düzeyine sahip olmak değil düşük kaygı düzeyine sahip olmak da bireyin öğrenmesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kaygı düzeyinin yüksek olması aynı zamanda bireyin daha katı, daha basit davranışlara gerilemesine, endişeli olmasına ve memnun etmeye aşırı odaklanmasına da sebep olmaktadır (Doğan ve Çoban, 2009). Aşırı kaygının başarıyı olumsuz yönde etkilediğine vurgu yapan İşeri ve Ünal (2012), öğrencilerin hangi beceri olursa olsun kaygı düzeylerini yükseltecek davranışlardan kaçınmalarının bu sorunun çözümünde etkili olabileceğini belirtmektedir. Bunun yanında kaygının türünün, düzeyinin, değişkenlerinin vb. unsurlarının tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınması da sağlıklı bir eğitim öğretim süreci için önem arz etmektedir (Şahin, 2019).

Dil öğretimi alanında göze çarpan ve karmaşık bir olgu (Mohamadi, Alishahi ve Soleimani, 2014) kabul edilen kaygı, her alanda olduğu gibi dil eğitiminde temel dil becerilerinin (okuma, konuşma, dinleme ve yazma) geliştirilmesinde de ortaya çıkabilmektedir (Tiryaki, 2012). Nitekim dünyada altmışlı yıllardan itibaren yapılan araştırmalar, kaygının dil becerileri üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Kavruk ve Deniz, 2015). Birey konuşma ve yazma becerileri ile kendini anlatırken veya okuma ve dinleme becerileri ile başkalarını anlamaya çalışırken anlatamama ve anlayamama endişesi içerisine düşebilir. Bu durum da iletişim sürecinde kesintilere ve kopmalara sebebiyet verir. Maden ve Durukan'a (2016) göre de dil becerilerinin kullanımında kaygılı ruh hâli, iletişimin kurulmasında doğruluk, yerindelik ve etkililik gibi niteliklerin azalmasına yol açmaktadır. Bu sebeple Türkçe öğretiminin öğrencileri temel dil becerilerinde başarılı kılmanın yanında onların bu becerilere yönelik kaygılarını tespit etmeye ve önlemeye dönük tedbirleri alma gibi bir görevi de olmalıdır.

Türkçe öğretimi alanında gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında farklı öğrenim kademelerindeki öğrencilerin dinleme kaygılarını (Arslan, 2017; Ateş, 2018; Berk, 2019; Maden ve Durukan, 2016), konuşma kaygılarını (Kavruk ve Deniz, 2015; Kuru, 2018; Sallabaş, 2012; Sevim ve Gedik, 2014), okuma kaygılarını (Altunkaya, 2017; Bağcı ve Baz, 2019; Kuşdemir ve Katrancı, 2016; Şahin, 2019) ve yazma kaygılarını (Ateş ve Akaydın, 2015; Karakoç Öztürk, 2016; Kılıç ve Arslan, 2018; Ürün Karahan, 2017) ortaya koyan çeşitli araştırmalar mevcuttur. Ancak Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaları bütüncül bir şekilde ele alıp inceleyen, bu alandaki araştırmaların eğilimlerini tespit eden bir araştırmanın olmadığı da görülmektedir. Polatcan (2019) tarafından yapılan benzer bir çalışma ise yalnızca yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanıyla ve 5'i tez 15'i makale olmak üzere 20 araştırmanın incelenmesiyle sınırlıdır. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan ve dört temel dil becerisiyle sınırlandırılan bu çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların yayın türlerine (makale, tez) göre dağılımı nasıldır?
2. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre (2010-2019) dağılımı nasıldır?
3. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların temel dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?
4. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların araştırma modellerine göre dağılımı nasıldır?

5. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?
6. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
7. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmalarda en çok incelenen değişkenler nelerdir?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışmada incelenen eserler, veri toplama ve analiz süreci hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan akademik çalışmaların eğilimlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesiyle yürütülmüştür. Araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan (Yıldırım ve Şimşek, 2011) doküman incelemesinde, belli bir amaca yönelik olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme basamaklarına uygun hareket edilir (Karasar, 2005).

İncelenen Eserler

Araştırmanın inceleme nesnesini 2010-2019 yılları arasında yurt içinde yayımlanan ve temel dil becerilerinde (okuma, yazma, konuşma, dinleme) kaygının yerini konu alan makaleler ve lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme çeşitlerinden olan ve "önceden belirlenmiş bir dizi temel ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması" (Yıldırım ve Şimşek, 2011) şeklinde tanımlanan ölçüt örnekleme tercih edilmiş; çalışmaların belirlenen yıllar arasında yayımlanmış ve dört temel dil becerisinden en az biriyle ilgili hazırlanmış olması ölçüt alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında ilk olarak bilimsel çalışmaların taraması yapılmış, tezler için YÖK Tez Merkezine, makaleler için ULAKBİM, Google Scholar ve YÖK Akademik veri tabanlarına konuyla ilgili anahtar kelimeler (kaygı, okuma kaygısı, yazma kaygısı, konuşma kaygısı, dinleme kaygısı) yazılarak veriler toplanmış ve elde edilen dokümanlar bilgisayar ortamında depolanmıştır. Bu aşamada makalelerin, tezden üretilmemiş olmasına dikkat edilmiş, bu durumda olan makaleler değerlendirmeye alınmamıştır. Ardından araştırma sorularında yer verilen kriterler doğrultusunda (yayın türü, yıl, temel dil becerileri, model, örneklem, örneklem büyüklüğü, değişkenler) araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak "Tez/Makale Sınıflama Formu" oluşturulmuştur. Formda, araştırmanın ve yazar(lar)ının isimleri gibi çalışmaların tanınır olmasını sağlayacak bilgilere de yer verilmiştir. Bu form, bir Türkçe eğitimi ve bir ölçme değerlendirme uzmanının görüşüne sunulmuş, böylece hazırlanan formun kapsam geçerliği sağlanmıştır. Makale ve tezlerin, değerlendirme formuna başlıklara uygun şekilde işlenmesinin ardından analiz sürecine geçilmiştir.

Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre temel amacı toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak olan bu analiz türünde, toplanan verilerin öncelikle kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan

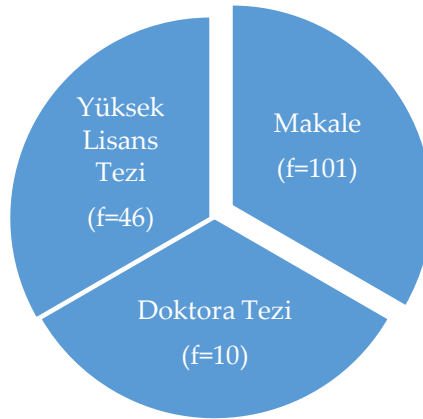
temaların saptanması gerekmektedir. Araştırma verilerinin sayısallaştırılması aşamasında oluşturulan kodlamalar, bir alan uzmanının daha kontrolüne sunulmuş, veri analizlerinin güvenilirliğini sağlamak adına rastgele seçilen 20 makale ve 10 tez araştırmacı ve alan uzmanı tarafından bağımsız olarak incelenmiş ve analizler arasında karşılaştırma yapılmıştır. Kodlamalar arasındaki farklılıklar üzerine yapılan görüşmeler neticesinde bulgulara son şekli verilmiştir. Verilerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tablo ve grafikler aracılığıyla sunulmuştur. Bulgularda tablo ve grafiklerdeki sayıların inceleme nesnesi olan araştırma sayısından farklı olduğu durumlar mevcuttur. Bu durum bir çalışmada iki temel dil becerisinin incelenmesi, iki farklı araştırma modeline yer verilmesi, iki farklı örneklem grubuyla çalışılması gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre nitel araştırmalarda geçerliği sağlamak için araştırmacıdan gerek verilerin toplanması gerekse toplanan bu verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında tutarlı olması, ayrıca bu tutarlılığın nasıl sağlandığını açıklaması beklenir. Bu araştırmada sürecin nasıl yürütüldüğüyle ilgili bilgilere yer yerilerek okurun bilgilendirilmesi amaçlanmıştır, ayrıca Bulgular kısmında yer verilen tablolar ve grafikler ile bunları açıklayan metinlerin uyumuna dikkat edilmiş, böylece araştırmanın geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde çalışmada elde edilen bulgular, araştırma sorularına uygun olacak şekilde ele alınmıştır.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Yayın Türlerine (Makale, Tez) Yönelik Bulgular

Araştırmanın "Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların yayın türlerine (makale, tez) göre dağılımı nasıldır?" şeklindeki birinci sorusuna yönelik bulgulara Grafik 1'de yer verilmiştir.

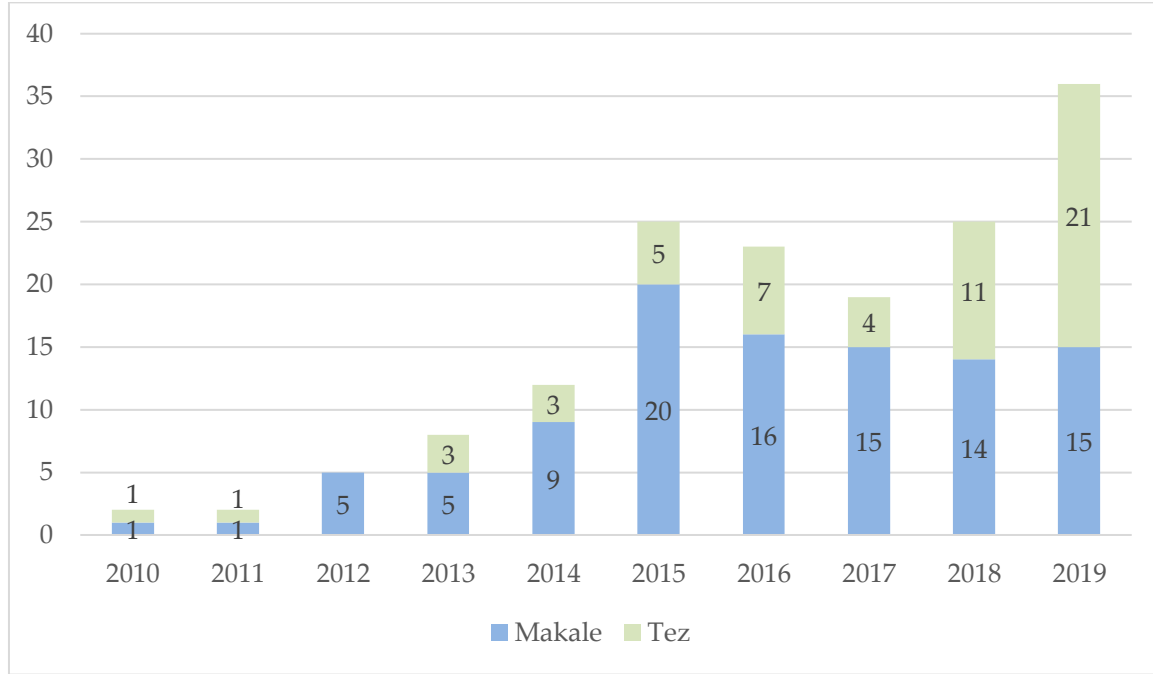


Grafik 1. Kaygı üzerine yapılan çalışmaların yayın türleri

Grafik 1'de görüldüğü gibi Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların (f=157) 101 tanesi (%64) makale, 56 tanesi (%36) lisansüstü tez olarak karşımıza çıkmaktadır. Lisansüstü tezlerin ise 46'sı yüksek lisans (%82), 10'u doktora (%18) düzeyinde hazırlanan tezlerden oluşmaktadır.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre (2010-2019) dağılımı nasıldır?” şeklindeki ikinci sorusuna yönelik bulgulara Grafik 2’de yer verilmiştir.

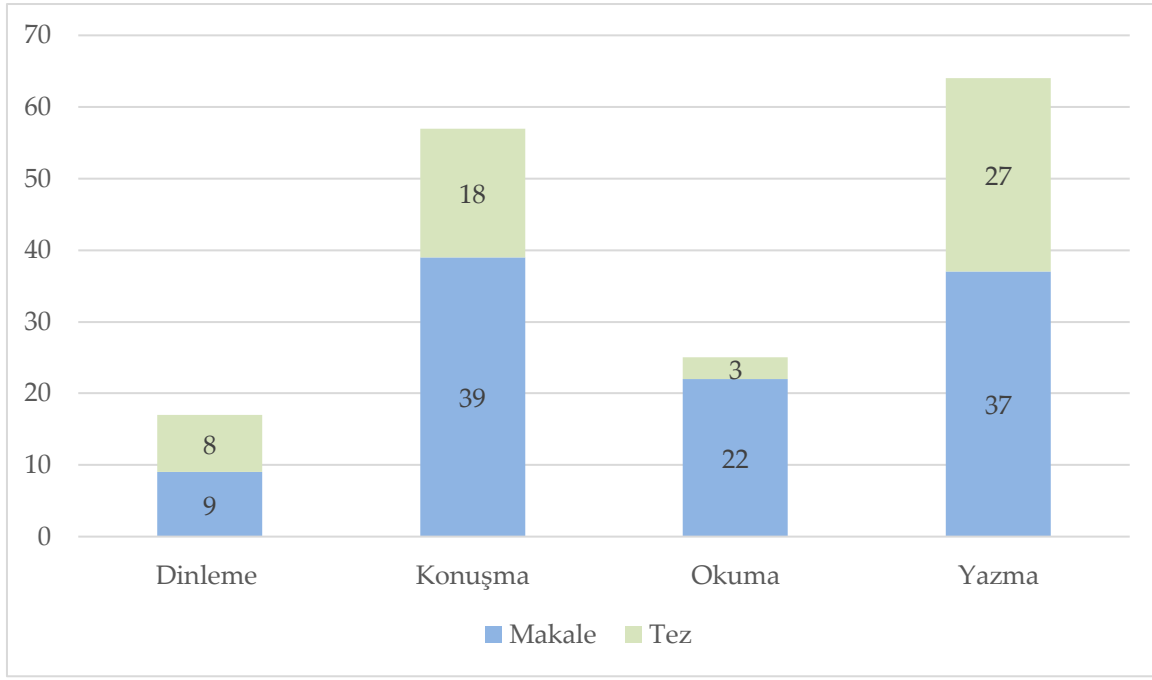


Grafik 2. Kaygı üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Grafik 2’de görüldüğü gibi kaygı üzerine yapılan 157 çalışmanın 36 tanesi (%23) 2019’da yayımlanan çalışmalardır. Bunun dışında en fazla araştırmanın yapıldığı yıllar 2015, 2018 (f=25,%16), 2016 (f=23,%15) ve 2017 (f=19,%12) şeklinde sıralanmaktadır. Türkçe öğretiminde kaygı üzerine 2014’te 12, 2013’te 8, 2012’de 5 ve 2010 ile 2011 yıllarında da ikişer araştırmanın olduğu görülmektedir.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Temel Dil Becerilerine Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların temel dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?” şeklindeki üçüncü sorusuna yönelik bulgulara Grafik 3’te yer verilmiştir.



Grafik 3. Kaygı üzerine yapılan çalışmaların temel dil becerilerine göre dağılımı

Grafik 3'e göre kaygı üzerine yapılan çalışmalarda temel dil becerilerinden en fazla yazma (f=64,%39) ve konuşma (f=57,%35) beceri alanıyla ilgili araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yine temel dil becerilerinden okumayla ilgili 25 (%15) ve dinlemeyle ilgili 17 (%11) araştırmaya rastlanmıştır. Araştırmaların yayın türlerine bakıldığında dinleme kaygısıyla ilgili çalışmaların %47'si tez, %53'ü makale; konuşma kaygısıyla ilgili çalışmaların %32'si tez, %68'i makale; okuma kaygısıyla ilgili çalışmaların %12'si tez, %88'i makale ve yazma kaygısıyla ilgili çalışmaların da %42'si tez, %58'i makale olarak yayımlanmıştır.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Modellerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın "Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların araştırma modellerine göre dağılımı nasıldır?" şeklindeki dördüncü sorusuna yönelik bulgulara Tablo 1'de yer verilmiştir.

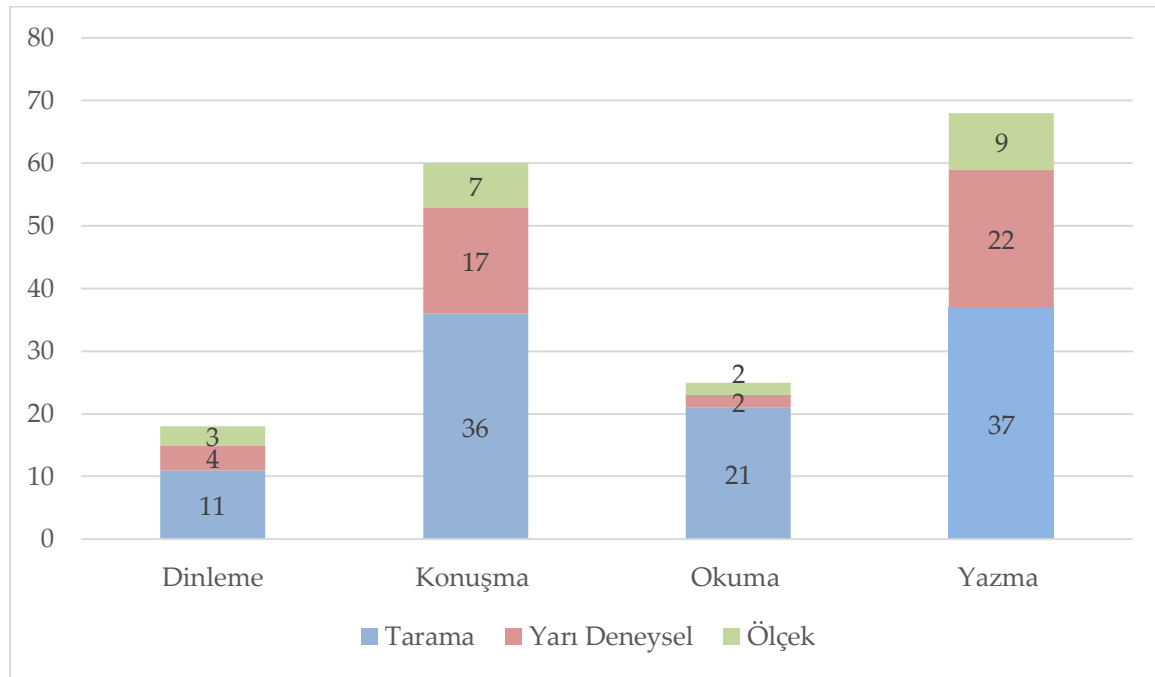
Tablo 1. Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Modelleri

Araştırma Modeli	Makale (f)	Tez (f)	Toplam (f)	%
Tarama Çalışmaları	73	26	99	%60
<i>Betimsel Tarama</i>	48	14	62	%62
<i>İlişkisel Tarama</i>	25	12	37	%38
Yarı Deneysel Çalışmalar	15	30	45	%27
<i>Tek Gruplu</i>	6	6	12	%27
<i>Kontrol-Deney Gruplu</i>	9	24	33	%73

Ölçek Geliştirme/Uyarlama Çalışmaları	18	3	21	%13
---------------------------------------	----	---	----	-----

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmalarda daha çok (f=99,%60) tarama modelinin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların 62’sinde (%62) betimsel tarama, 37’sinde (%38) de ilişkisel tarama yöntemine başvurulmuştur. Kaygı üzerine yapılan 45 araştırmada (%27) yarı deneysel çalışmalar tercih edilmiştir. Bu çalışmaların 33’ünde (%73) kontrol deney gruplu desen, 12’sinde (%27) tek gruplu desen kullanılmıştır. Ölçek geliştirme/uyarlama çalışmalarının kaygı üzerine yapılan araştırmalardaki sayısı ise 21 (%13) olarak gerçekleşmiştir.

Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmalarda kullanılan modellerin temel dil becerilerine göre dağılımlarına yönelik bulgulara Grafik 4’te yer verilmiştir.



Grafik 4. Kaygı üzerine yapılan çalışmalarda kullanılan modellerin temel dil becerilerine göre dağılımı

Grafik 4’e göre dört temel dil becerisinin tamamında tarama çalışmalarının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Okuma kaygısıyla ilgili araştırmalarda bu model %84’lük (f=21) kullanım ile ilk sırada yer almıştır. Modelin dinleme kaygısıyla ilgili araştırmalarda kullanılma oranı %61, konuşma kaygısıyla ilgili araştırmalarda kullanılma oranı %60 ve yazma kaygısıyla ilgili araştırmalarda kullanılma oranı da %54 olarak gerçekleşmiştir. Yarı deneysel çalışmaların temel dil becerilerine göre dağılımına bakıldığında durumun yazma becerisinde %32, konuşma becerisinde %28, dinleme becerisinde %22 ve okuma becerisinde %8 şeklinde olduğu görülmektedir. Ölçek geliştirme/uyarlama çalışmalarının oranı ise dinleme becerisinde %17, yazma becerisinde %14, konuşma becerisinde %12 ve okuma becerisinde %8 şeklindedir.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Örneklem Gruplarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?” şeklindeki beşinci sorusuna yönelik bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Örneklem Grupları

Örneklem	f	%
İlkokul Öğrencileri	8	%5
Ortaokul Öğrencileri	59	%37
Lise Öğrencileri	2	%1
Ön Lisans Öğrencileri	2	%1
Lisans Öğrencileri	47	%30
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	41	%26

Tablo 2’ye göre Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmalarda örneklem olarak en çok ortaokul öğrencileri (f=59,%37), lisans öğrencileri (f=47,%30) ve yabancı uyruklu öğrenciler (%41,%26) tercih edilmiştir. İlkokul öğrencileri (f=8) ile lise ve ön lisans öğrencilerine (f=2) ise çalışma gruplarında daha az yer verilmiştir.

Temel dil becerilerinin örneklem gruplarına dağılımına yönelik bulgulara ise Tablo 3’te değinilmiştir.

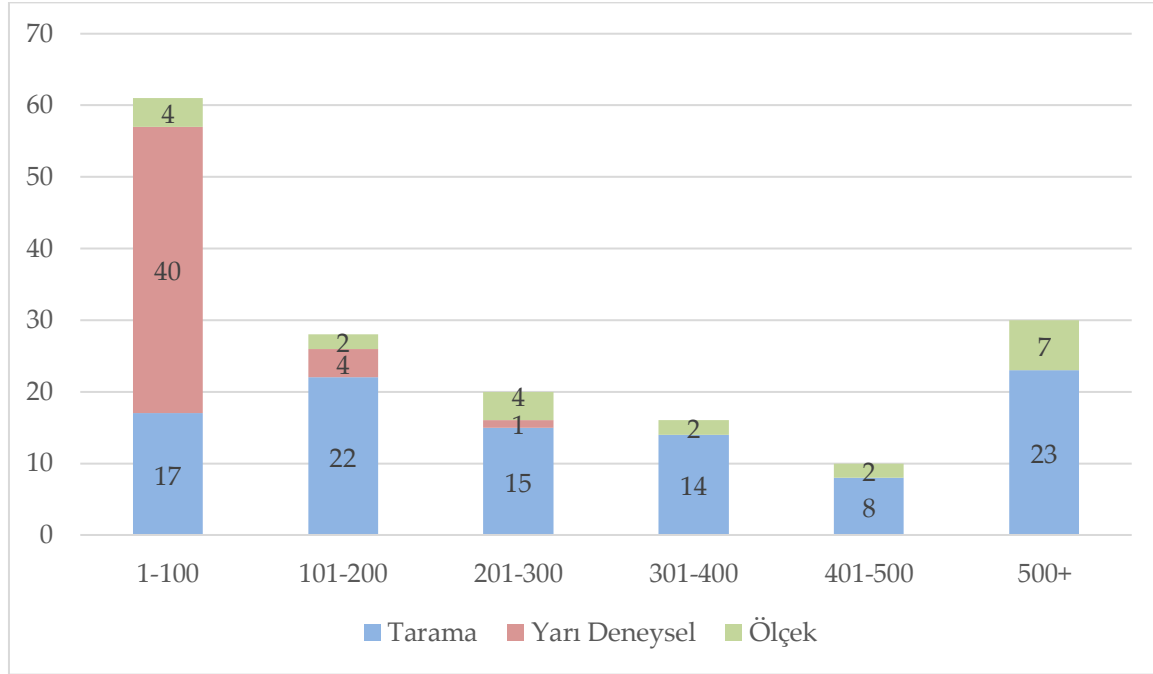
Tablo 3. Temel Dil Becerilerinin Örneklem Gruplarına Dağılımı

Örneklem/TDB	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
İlkokul Öğrencileri	-	1	5	3
Ortaokul Öğrencileri	8	13	14	25
Lise Öğrencileri	-	2	-	-
Ön Lisans Öğrencileri	-	1	-	1
Lisans Öğrencileri	2	27	-	19
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	7	14	7	16

Tablo 3’te görüldüğü gibi dinleme kaygısıyla ilgili çalışmalar en fazla ortaokul öğrencileri (f=8; %47) ve yabancı uyruklu öğrencilerle (f=7, %41); konuşma kaygısıyla ilgili çalışmalar en fazla lisans öğrencileri (f=27, %47), yabancı uyruklu öğrenciler (f=14; %24) ve ortaokul öğrencileriyle (f=13; %22); okuma kaygısıyla ilgili çalışmalar en fazla ortaokul öğrencileri (f=14; %54) ve yabancı uyruklu öğrencilerle (f=7, %27); yazma kaygısıyla ilgili çalışmalar da en fazla ortaokul öğrencileri (f=25; %39), lisans (f=19; %30) öğrencileri ve yabancı uyruklu öğrencilerle (f=16, %25) gerçekleştirilmiştir.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmaların Örneklem Büyüklüğüne Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?” şeklindeki altıncı sorusuna yönelik bulgulara Grafik 5’te yer verilmiştir.

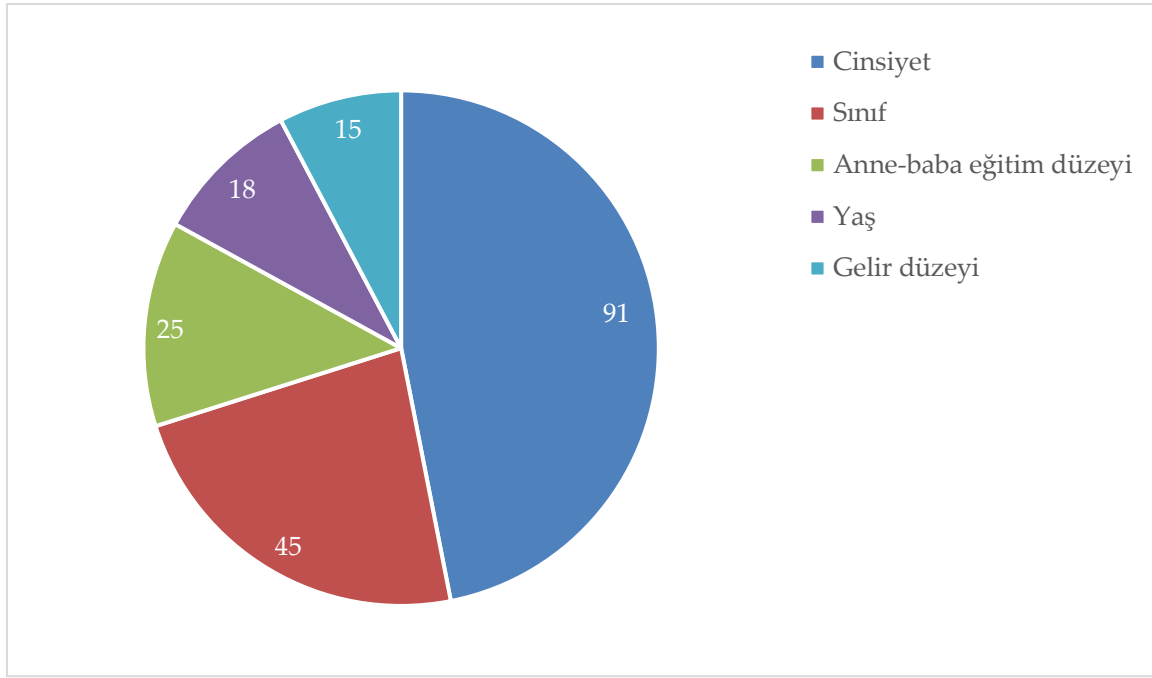


Grafik 5. Kaygı üzerine yapılan çalışmaların örneklem büyüklüğü

Grafik 5’e göre kaygı üzerine yapılan araştırmaların çalışma gruplarında en fazla (n=61, %37) 1-100 arasında öğrencinin yer aldığı görülmektedir. 500 ve üzeri öğrencinin çalışma grubunda yer aldığı araştırma sayısı 30; 101-200 öğrencinin çalışma grubunda tercih edildiği araştırma sayısı 28; 201-300 öğrencinin çalışma grubunda olduğu araştırma sayısı 20; 301-400 öğrencinin çalışmaya dâhil edildiği araştırma sayısı 16 ve 401-500 öğrenciyle yapılan araştırma sayısı 10 olarak gerçekleşmiştir. 1-100 arasında öğrenciyle yapılan araştırmalarda en fazla yarı deneysel model (f=40, %66) tercih edilirken diğer sayı gruplarının tamamında tarama çalışmalarına daha fazla yer ayrılmıştır. Tarama modelindeki çalışmalara oran bazlı bakıldığında en fazla 301-400 sayı aralığındaki (%87) öğrencinin araştırmaya dâhil edildiği görülmektedir. Ölçek geliştirme/uyarlama çalışmalarında ise en fazla 500 ve üzeri (%23) öğrenci sayısının olduğu aralık öne çıkmıştır.

Türkçe Öğretiminde Kaygı Üzerine Yapılan Çalışmalarda En Çok İncelenen Değişkenlere Yönelik Bulgular

Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan 157 araştırmanın 95 tanesinde farklı değişkenlerin kaygı düzeyine olan etkisi araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Araştırmanın “Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmalarda en çok incelenen değişkenler nelerdir?” şeklindeki yedinci sorusuna yönelik bulgulara Grafik 6’da yer verilmiştir.



Grafik 6. Kaygı üzerine yapılan çalışmalarda en çok incelenen değişkenler

Grafik 6'da görüldüğü gibi kaygıyı incelerken farklı değişkenlere yer verilen 95 çalışmanın 91 tanesinde (%96) cinsiyet değişkeni ele alınmış, bunu 45 çalışmada (%47) ele alınan sınıf düzeyi değişkeni takip etmiştir. Anne baba eğitim düzeyi (f=25, %26), yaş (f=18, %19) ve gelir düzeyi (f=15, %16) değişkenleri de araştırmalarda en fazla incelenen diğer değişkenler olmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaların eğilimlerinin neler olduğu sorusuna cevap aranmış ve son 10 yılda (2010-2019) yayımlanan makale ve tezler çeşitli açılardan incelenmiştir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerileriyle sınırlandırılan araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçların alanyazındaki başka araştırmalarla benzer/farklı yönleri araştırma sorularına uygun olarak aşağıda ele alınmıştır:

Kaygı üzerine yapılan araştırmaların yayın türlerine bakıldığında makale çalışmalarının (%64) tez çalışmalarından (%36) daha fazla olduğu görülmektedir. Lisansüstü araştırmalarda ise yüksek lisans tezleri (%82) doktora tezlerine (%18) oranla oldukça fazladır. Bu sonuç Polatcan'ın (2019) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaları ele aldığı çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada örnekleme alınan 20 araştırmanın %75'inin makale, %20'sinin yüksek lisans, %5'inin de doktora tezi olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Kardeş, Çetinkaya ve Kaya (2018) tarafından dinleme eğitimi üzerine yapılan akademik çalışmaların ele alındığı araştırmada da örnekleme bilimsel faaliyetlerin %61,3'ü makale, %26,7'si yüksek lisans ve %11,9'u doktora tezi şeklindedir. Türkçe öğretimi alanındaki lisansüstü çalışmaları inceleyen başka araştırmalarda da (Baki, 2019; Büyükkız, 2014; Dönmez ve Gündoğdu, 2016; Küçük ve Kaya, 2018; Özçakmak, 2017; Yağmur Şahin, Kana ve Varışoğlu, 2013) yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden fazla olduğunu ortaya koyan bulgular mevcuttur. Bu sonuçların ortaya çıkmasında Türkçe eğitimine dönük yüksek lisans programı olan üniversite sayısının doktora programı olan üniversite sayısından fazla olmasının etkili olabileceği

düşünülmektedir. Yine yüksek lisans programlarına ayrılan kontenjanın doktora programlarına ayrılandan daha fazla olabileceği, bunun da araştırmada elde edilen bu sonuca yansıtıldığı söylenebilir.

Araştırmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında en fazla çalışmanın 2019'da (f=36) gerçekleştirildiği, bunu 2015 (f=25), 2018 (f=25), 2016 (f=23) ve 2017 (f= 19) yıllarının takip ettiği tespit edilmiştir. Bu da son 10 yıldaki araştırmaların geneli düşünüldüğünde özellikle son beş yılda kaygı üzerine oldukça fazla araştırmanın yapıldığını göstermektedir. Nitekim incelemeye alınan 157 çalışmanın 128 tanesi (%82) son beş yıl içerisinde gerçekleştirilmiştir. 2010 ve 2011 yılları ise kaygı üzerine en az çalışmanın (f=2) yapıldığı yıllar olarak öne çıkmıştır. Yıllar ilerledikçe lisansüstü eğitim imkânlarının artması, bunun da araştırmacı sayısını artırması ve yine akademik dergilerin hem sayılarının hem de yayın periyotlarının artması bu artışta etkili olmuştur denilebilir. Türkçe eğitimi üzerine yapılan farklı araştırmalarda (Akaydın ve Çeçen, 2015; Biçer, 2017; Doğan ve Özçakmak, 2014, Özdemir, 2018) araştırmaların yapıldığı yıllara doğru yayın sayılarının arttığının tespit edilmesi bu araştırmanın sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Bu çalışmada incelemeye alınan yıllar içerisinde dikkate değer bir diğer bulgu ise lisansüstü tez çalışmalarının 2019 senesinde makale sayısından fazla olmasıdır. 2019'daki 34 araştırmanın 21'i tez (%58), 15'i makale (%42) olarak yayımlanmıştır. 2010, 2011 yıllarında makale ve tez sayıları eşitken (f=1) diğer yıllarda makale çalışmaları tez çalışmalarından her zaman fazla olmuştur. 2012'deki 5 araştırmanın tamamı da makaledir. Yine makalelerin oran olarak en fazla yayımlandığı diğer seneler 2015 (%80), 2017 (%79) ve 2014 (%75) şeklinde sıralanmaktadır. Çalışmada tezlerden üretilen makaleler dikkate alınmadığı hâlde, makale sayısının tez sayısından fazla olmasında araştırmacıların akademik hayatlarında ortaya koyabilecekleri tez sayısının sınırlı olmasının ancak makale için böyle bir sınırlandırmanın olmamasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Kaygı üzerine yapılan araştırmaların temel dil becerilerine göre dağılımı incelendiğinde ortaya dikkat çekici sonuçlar çıkmaktadır. Çalışmalarda en fazla yazma (f=64) ve konuşma kaygısının (f=57) incelenmesi tercih edilmiş, okuma (f=25) ve dinleme kaygısı (f=17) ise daha geri planda kalmıştır. Yine bireyin temel dil becerileri içerisinde ilk kazandığı beceri olan dinleme, kaygı çalışmalarında en az çalışılan beceri olurken bireyin en son kazandığı beceri olan yazma, kaygı çalışmalarında üzerinde en çok araştırma yapılan beceri olmuştur. Bu sonuç kaygı üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacıların, temel dil becerilerinin anlatma (yazma ve konuşma) boyutunu (%74), anlama (okuma ve dinleme) boyutundan (%26) daha fazla öne çıkardıklarını göstermesi bakımından manidardır. Polatcan'ın (2019) araştırmasında da konuşma becerisi, yazma becerisinden daha fazla incelenmiş olmakla birlikte bu iki dil becerisinin okuma ve dinlemeye göre kaygıya yönelik araştırmalarda daha fazla çalışıldığı belirlenmiştir. Türkçe eğitimi alanındaki araştırmaların eğilimlerini inceleyen çalışmalarda (Bozkurt ve Uzun, 2015; Büyükkiz, 2014; Coşkun, Özçakmak ve Balcı, 2012; Özçakmak, 2017; Varışoğlu, Şahin ve Göktaş, 2013; Yağmur Şahin, Kana ve Varışoğlu, 2013) temel dil becerilerinden yazma ve okumanın daha çok çalışıldığı görülmektedir. Bu durumda dil becerilerinde kaygının yeri söz konusu olduğunda konuşma becerisi öne çıkarken okuma becerisi daha az tercih edilmiştir. Araştırmaların anlatma becerileri üzerine yoğunlaşmasında bireyin yazılı veya sözlü olarak kendini anlatırken daha fazla aktif ve ön planda olmasının kaygıyı tetikleyebileceği hipotezinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların araştırma modellerine bakıldığında tarama çalışmalarının (%60) yarı deneysel çalışmalardan (%27) ve ölçek geliştirme/uyarlama

çalışmalarından (%23) daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Toplamda 73 makalede ve 26 tezde kullanılan tarama modelinde betimsel taramaların (%62) ilişkisel taramalara (%38) göre daha çok öne çıktığı belirlenmiştir. Alandaki başka çalışmalara bakıldığında tarama modelinin sıkça kullanıldığını belirleyen benzer araştırmalara da (Akaydın ve Çeçen, 2015; Baki, 2019; Tok ve Potur, 2015) rastlanmıştır. Ölçek geliştirme/uyarlama çalışmaları da tarama çalışmalarında olduğu gibi büyük oranda makale türündeki yayınlarda tercih edilmiştir. Ölçek geliştirme/uyarlamanın yapıldığı 21 araştırmanın 18'i makale (%86) iken yalnızca 3'ü lisansüstü tez çalışması (%14) olarak dikkat çekmektedir. Yarı deneysel modeldeki çalışmalar ise diğer iki modelin aksine daha çok tezlerde kullanılmıştır. Bu modelin kullanıldığı 45 araştırmanın 30'u lisansüstü tez (%67), 15'i makaledir (%33). Tezlerde daha çok uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmesinin bu sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Yarı deneysel araştırmaların çalışma grubu tercihleri incelendiğinde ise kontrol deney gruplu çalışmaların (%73) tek gruplu çalışmalardan (%27) oldukça fazla olduğu görülmektedir. Yarı deneysel çalışmaların belirli bir yöntemin/teknikinin etkisini belirlemeyi amaçlaması ve sonuçların geleneksel yöntemlerle kıyaslanmasının kontrol deney gruplu çalışmaları artırdığı söylenebilir.

Araştırmalarda kullanılan modellerin temel dil becerilerindeki oranına bakıldığında tarama modelinin bütün dil becerilerinde en fazla yer verilen araştırma modeli olduğu ortaya çıkmıştır. Modelin en fazla kullanıldığı temel dil becerisi ise okuma olmuştur. Nitekim okuma kaygısı üzerine yapılan 25 araştırmanın 21'i bu model kullanılarak yürütülmüştür. Bununla birlikte yazma kaygısı yarı deneysel çalışmalarda, dinleme kaygısı da ölçek geliştirme/uyarlama çalışmalarında daha çok incelemeye alınmıştır.

Öğrencilerin temel dil becerilerindeki kaygılarını ortaya koymayı amaçlayan bilimsel araştırmalarda örneklem/çalışma grubu olarak en çok tercih edilen öğrencilerin ortaokul (%37) ve lisans (%30) öğrencileri ile yabancı uyruklu öğrenciler (%26) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul (%5), lise (%1) ve ön lisans öğrencileri (%1) ise araştırmalarda en az tercih edilen grupları oluşturmuştur. Potur ve Yıldız (2016) ile Alver ve Taştımır'ın (2017) konuşma becerisi, Akaydın ve Çeçen (2015) ile Özdemir'in (2018) okuma becerisi, Tok ve Potur'un (2015) yazma becerisi, Doğan ve Özçakmak (2014) ile Kardeş, Çetinkaya ve Kaya'nın (2018) dinleme becerisiyle ilgili araştırmaların eğilimlerini inceledikleri çalışmalarda da ortaokul ve lisans öğrencileri örneklemelerde en çok yer verilen gruplar olmuştur. Bu sonuçların ortaya çıkmasında Türkçe eğitiminin hedef kitlesinin doğrudan ortaokul öğrencileri olmasının payı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte araştırmacıların kolay ulaşılabilir örneklem tercih edip lisans öğrencileriyle çalışmalarının bu kademedeki öğrencilerin araştırma gruplarında yer alma durumlarını etkilediği de düşünülmektedir. Bu araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerle de çalışmaların sıkça yapıldığı tespit edilmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanındaki çalışmaların her geçen gün artmasının bunda etkisi olabileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca ikinci bir dil öğrenmenin bireylerdeki kaygıyı artırmasının muhtemel olduğu, bunun da araştırmacıları yabancı uyruklu öğrencilerle çalışmaya yönlendirmiş olabileceği de söylenebilir.

Temel dil becerilerinin örneklem gruplarına dağılımıyla ilgili bulgular incelendiğinde dinleme, okuma ve yazma kaygısıyla ilgili araştırmaların en çok ortaokul düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirildiği, buna karşın konuşma kaygısıyla ilgili araştırmaların yarıya yakınının (%47) lisans öğrencileriyle yürütüldüğü belirlenmiştir. Lisans öğreniminde uygulamalı derslerin olmasından dolayı öğrencilerin sık sık topluluk önüne çıkmaları

gerektiğinden konuşma kaygısıyla ilgili araştırmaların bu öğrenim kademesindeki öğrenciler üzerine yoğunlaştığı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte konuşma kaygısı, bütün örneklem gruplarında çalışılan tek kaygı türü olarak da dikkat çekmektedir. Dil becerilerinden dinleme ilkökul, lise ve ön lisans; okuma lise, ön lisans ve lisans; yazma da lise seviyesinde çalışılmayan beceriler olmuştur. Dinleme ve okuma becerilerine araştırmalarda genel olarak az yer verilmiş olmasının bu sonucu doğurduğu düşünölmektedir.

Araştırmalarda örnekleme/ çalışma gruplarına alınan öğrenci sayılarına bakıldığında 1-100 aralığındaki öğrenci sayısının ilk sırada (%37) yer aldığı görölmektedir. Bu sonuç, Varışoğlu, şahin ve Göktaş'ın (2013) Türkçe eğitimi alanındaki makalelerin örneklem büyüklüğünün çoğunlukla 31-100, Özdemir'in (2018) okuma eğitimi alanındaki tezlerin örneklem büyüklüğünün çoğunlukla 31-100, Bakı'nin (2019) yabancılara Türkçe eğitimi alanındaki tezlerin örneklem büyüklüğünün ise çoğunlukla 11-100 öğrenci olduğu şeklinde elde edilen sonuçlarla benzerdir. 1-100 arası öğrenci ile çalışılan araştırmaların %66'sında yarı deneysel model kullanılmıştır. Bu tür araştırmalarda uygulama yapılması ve örneklemin sınıf mevcutlarıyla sınırlı tutulması, yarı deneysel modellerin örneklem sayılarının az olmasında temel etkindir. Buna karşın tarama modelindeki çalışmalar oran olarak daha çok 301-400, ölçek geliştirme/uyarlama çalışmaları da 500 ve üzeri öğrenci sayısının olduğu gruplarla gerçekleştirilmiştir. Ölçek geliştirmelerde çalışma grubunu oluşturan sayının belirlenmesi konusunda Tabachnick ve Fidell'in (1996; akt. Melanlıoğlu, 2013) faktör analizi için verdiği "300 kişi 'iyi', 500 kişi 'çok iyi' ve 1000 kişi 'mükemmel'" ölçütünün araştırmacılar tarafından dikkate alındığı görölmektedir.

Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan bazı araştırmalarda çeşitli değişkenlerin kaygıya anlamlı etki edip etmediği sorusuna da araştırmacılar tarafından cevap aranmış ve çalışmaların araştırma sorularında bu değişkenlere yer verilmiştir. Bu araştırmada incelemeye alınan 157 çalışmanın 95'inde bu tür bir duruma rastlanmıştır. Değişkenlere yer verilen bu çalışmalarda en fazla üzerinde durulan değişken ise cinsiyet (%96) olmuştur. Yine sınıf düzeyi (%47) değişkeni de araştırmacıların incelemeye uygun buldukları değişkenlerden biri olarak öne çıkmıştır.

Kaynakça

- Akaydın, ř., & Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198. DOI: 10.15390/EB.2015.4139
- Akgün, A., Gönen, S., & Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Altunkaya, H. (2017). İlkokul beşinci sınıf öğrencilerinin okuma kaygıları ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *International Journal of Language Academy*, 5(3), 106-121. DOI: 10.18033/ijla.3594
- Alver, M., & Taştemir, L. (2017). Konuşma becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 451-462.
- Arslan, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygıları ve akademik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies*, 1(1), 12-31.
- Ateş, A., & Akaydın, ř. (2015). Ortaokul öğrencilerinin yazma kaygılarının incelenmesi: Malatya ili örneği. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 16, 24-38.

- Ateş, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin dinleme kaygılarının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(19), 139-153.
- Aydın, S., & Takkaç, M. (2007). İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenenlerde sınav kaygısının cinsiyet ile ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 259-266.
- Bağcı, H., & Baz, D. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin okuma kaygıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 195-210. DOI: 10.17556/erziefd.459424
- Baki, Y. (2019). Yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki araştırma eğilimleri. *International Journal of Language Academy*, 7(3), 22-41. DOI: 10.18033/ijla.49
- Baş, G. (2013). Yabancı dil öğrenme kaygısı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 49-68.
- Berk, R. R. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde elektronik dinletilerin dinlediğini anlama başarısı ve dinleme kaygısına etkisi* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Biçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 236-247. DOI: 10.5505/pausbed.2017.69772
- Bozdam, A., & Taşğın, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13 (1), 44-53.
- Bozkurt, Ü. B., & Uzun, N. E. (2015). Türkçenin eğitimi-öğretimine ilişkin bir alan yazını değerlendirmesi: Uluslararası bilimsel toplantılarda eğilimler/yönelimler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-15.
- Büyükkız, K. K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Cattell, R. B., & Scheier, İ. H. (1958). The nature of anxiety: A review of thirteen multivariate analyses comprising 814 variables. *Psychological Reports*, 4, 351-388.
- Coşkun, E., Özçakmak, H., & Balcı, A. (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981- 2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. E.Yılmaz vd. (Ed.), *Türkçenin eğitimi öğretimi üzerine çalışmalar* içinde (s. 204-212). Ankara: Pegem.
- Cüceloğlu, D. (2012). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Doğan, Y., & Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- Dönmez, B., & Gündoğdu, K. (2016). 2000-2016 yılları arasında Türkçe öğretim programları alanında yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2109-2125.
- Hay, M. C. (2009). Anxiety, remembering, and agency: Biocultural insights for understanding sasaks' responses to illness. *ETHOS-Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 37(1), 1-31. DOI: 10.1111/j.1548-1352.2009.01029.x.
- İşeri, K., & Ünal, E. (2012). Türkçe öğretmen adaylarının yazma kaygı durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 67-76.
- Karakoç Öztürk, B. (2016). Bir eylem araştırmasının öğrencilerin öykü yazma becerilerine yönelik algılarına ve yazma kaygılarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 390-415.

- Karakuş Tayşi, E., & Taşkın, Y. (2018). Ortaokul öğrencileri için yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1172-1189.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karçiç, A., & Çetin, M. (2015). Yabancı dil Türkçe öğreniminde konuşma becerisinin gelişimini engelleyen kaygılar üzerine (Bosna Hersek örneğinde). *Turkish Studies*, 10(11), 971-986.
- Kardaş, M. N., Çetinkaya, V., & Kaya, M. (2018). 2005-2017 yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 21-32.
- Katranç, M., & Kuşdemir, Y. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi: Sözlü anlatım dersine yönelik bir uygulama. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 415-445.
- Kavruk, H., & Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları (Samsun ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 15, 63-89.
- Kılıç, Y., & Arslan, A. (2018). Çeşitli değişkenler açısından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin yazma kaygısı durumları. *EKEV Akademi Dergisi*, 22(74), 347-358.
- Kuru, O. (2018). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin konuşma kaygılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2193-2206.
- Kuşdemir, Y., & Katranç, M. (2016). Okumada kaygı ve anlama: Ana fikri bulamıyorum öğretmenim. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 251-266. DOI: 10.15390/EB.2016.4951
- Küçük, S., & Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442- 456. DOI: 10.7596/taksad.v7i5.1880
- Maden, A., & Durukan, E. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme kaygıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, (5)4, 1945-1957.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul öğrencileri için dinleme kaygısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 851-876.
- Melanlıoğlu, D., & Demir, T. (2013). Türkçe öğrenen yabancılar için konuşma kaygısı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 389-404.
- Mohamadi, M., Alishahi, Z., & Soleimani, N. (2014). A study on test anxiety and its relationship to test score and self-actualization of academic EFL students in Iran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 98, 1156-1164.
- Özdağ, F., & Aral, N. (2005). Baba yoksunu olan ve anne-babası ile yaşayan çocukların kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(2), 255-267.
- Özdemir, S. (2018). Okumaya ilişkin lisansüstü araştırmaların eğilimleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1161-1178.
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Polatcan, F. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 205-216.
- Potur, Ö., & Yıldız, N. (2016). Konuşma becerisi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 18, 27-40.

- Sallabaş, M. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7(3), 2199-2218.
- Sevim, O., & Gedik, M. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52, 379-393.
- Şahin, N. (2019). Çeşitli değişkenler açısından ortaokul öğrencilerinin okuma kaygılarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 14(5), 2675-2691. DOI: 10.29228/TurkishStudies.32720
- Şen, Ü., & Boylu, E. (2015). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen İranlı öğrencilerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 13-25.
- TDK. (2010). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tiryaki, E. N. (2012). Üniversite öğrencilerinin yazma kaygısının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 14-21.
- Tok, M., & Potur, Ö. (2015) Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 Yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25.
- Ültaş, İ. (2005). Öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik matematik kaygı ölçeği (MKÖ-Ö)'nün geliştirilmesi ve matematik kaygısına ilişkin bir değerlendirme (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Ürün Karahan, B. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının yazma kaygıları ile yazma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 3065-3075.
- Ürün Karahan, B. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme ve konuşma kaygılarının dinleme öz yeterlikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(3), 72-82. DOI: 10.15345/iojes.2018.03.005
- Varişoğlu, B., Şahin, A., & Gökteş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Bilimleri*, 13(3), 1767-1781. DOI: 10.12738/estp.2013.3.1609
- Yağmur Şahin, E., Kana, F., & Varişoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Yaman, H., & Suroğlu Sofu, M. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 41-50.
- Yaman, H., & Can, A. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme kaygısı ölçeği geliştirme: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(2), 220-230. DOI: 10.15345/iojes.2015.02.018
- Yemenici, H. (2019). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin yazma kaygıları üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, B. R. (2011). Kaygının dikkat süreçleri üzerine etkisinin olaya ilişkin potansiyeller ile değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Yılmaz, G. (2018). Ortaokuldaki sığınmacı öğrencilerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>